

Кошкалда Ірина

д.е.н., професор, завідувач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,
м. Харків, Україна

Трегуб Олена

к.е.н., викладач кафедри управління земельними ресурсами та кадастру
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва,
м. Харків, Україна

Iryna Koshkalda

Doctor of Economic Sciences, Professor
Chair of the Department of Land Resources Management and Cadastre
Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchayev,
Kharkiv, Ukraine

Olena Trehub

Candidate of Economic Sciences
Lecturer at the Department of Land Resources Management and Cadastre,
Kharkiv National Agrarian University named after V.V. Dokuchayev,
Kharkiv, Ukraine

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ГАЛУЗЕВОЇ СТРУКТУРИ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ
THE AGRICULTURAL ENTERPRISES BRANCH STRUCTURE HARMONIZATION IN
EUROINTEGRATION CONDITIONS: PROBLEMS AND PROSPECTS**

Від рівня розвитку галузевої структури сільськогосподарських підприємств, його організованості та збалансованості, залежить розвиток не тільки агропромислового комплексу, але й економіки країни в цілому. Для стабілізації економічної ситуації в аграрній сфері необхідно запровадити комплекс заходів, у результаті втілення яких, структура економічних систем різних рівнів організації буде переведена у стан гармонії та рівноваги.

Сільськогосподарське підприємство являє собою складну економічну систему, на результати діяльності якої можуть впливати внутрішні та зовнішні чинники. Рівень впливу цих чинників найбільш повно розкривається під час аналізу елементів галузевої структури та дає змогу зробити висновки щодо рівня розвитку підприємств, регіонів та країни. Відповідно до цього перед науковцями постає важлива задача: знайти та опрацювати різні способи оптимального поєднання елементів галузевої структури та привести їх у стан збалансованості та гармонії.

На нашу думку гармонізація галузевої структури сільськогосподарських підприємств являє собою багатоаспектний процес приведення сукупності одиниць, які беруть участь у виробництві продукції та послуг сільського господарства, а також структурних частин підприємства, у стан збалансованості та узгодженості, що сприяє встановленню пропорцій для подальшого розвитку.

У результаті дослідження методичних підходів до оцінки галузевої структури економічних систем різних рівнів організації підтверджено необхідність пошуку підходів до оцінки гармонійності економічних систем, наприклад, на основі ентропійного показника, який розраховується для тих систем, структурні елементи яких можна відобразити математично. Ентропійний показник використовується для оцінки гармонійності систем: при $0,382 \leq E(t) \leq 0,618$ структура системи вважається гармонійно упорядкованою. Зі зниженням ентропії відбувається збільшення упорядкованості системи і у разі наближення $E(t)$ до 0 (рівновеликий розподіл часток у загальній структурі), система може розпастися. З наближенням ентропії до 1, упорядкованість знижується, система переходить у хаос [1; 2].

Аналіз тенденцій розвитку галузевої структури України та деяких країн-членів ЄС

показав, що з 1990 по 2015 роки в Україні відбулись трансформації галузевої структури, подібні до трансформації Франції, Німеччини, Великобританії, Італії. Суть цих трансформацій полягає у збільшенні питомої ваги сектора послуг у загальній структурі ВВП (в середньому по Україні за досліджуваний період на 31,2%) та зменшенні питомої ваги сільського господарства (в середньому по Україні на 15,7%). У 2015 р., 10,4% ВВП економіки України створено за рахунок сільського господарства, 24,3 % – у промисловості та 65,3% – у секторі послуг [3;4]. Ентропійний показник структури ВВП України становить 0,219, У переважній більшості країн Євросоюзу структура ВВП знаходиться у гармонійному діапазоні від 0,382 до 0,618, що дає змогу ідентифікувати ці системи як такі, що найбільшою мірою здатні до самоорганізації, ресурсозбереження та ефективного функціонування.

У 2015 р. на території країн-членів ЄС функціонувало 10,8 мільйонів сільськогосподарських підприємств, включаючи сімейні та фермерські господарства. У їх власності або користуванні перебувало дві треті частини від загальної площі ЄС, або 174,4 млн.га. В Україні ж у 2015 р. функціонувало 42052 сільськогосподарських підприємства, у власності або користуванні яких знаходилось 21450,8 тис.га (35,5% від загальної площі країни). В середньому по ЄС у власності або користуванні одного підприємства знаходилось 16,1 га, а в Україні 510,1 га [5; 6].

Розглядаючи питання галузевої спеціалізації сільськогосподарських підприємств країн-членів ЄС, слід відмітити, що у 2015 р. майже третина підприємств (29,6%) спеціалізувалась на виробництві продукції рослинництва; 17,4% - на виробництві плодів та ягід; 44,7% - на виробництві продукції тваринництва. Решта підприємств мала багатогалузеву спеціалізацію. Дослідження показали, що в усіх країнах ЄС дуже малі та малі підприємства (за економічними розмірами) спеціалізувались на виробництві декількох видів продукції сільського господарства однієї або декількох галузей. Більші за економічними розмірами підприємства переважно спеціалізувались на виробництві одного виду продукції, наприклад, плодів, молоці, відгодівлі свиней або ВРХ на м'ясо [5; 6].

Вважаємо, що для розробки пропозицій з гармонізації галузевої структури сільськогосподарських підприємств в умовах євроінтеграції необхідно досліджувати комплекс показників, а саме: галузеву структуру сільського господарства, структуру земельного фонду взагалі та у розрізі сільськогосподарських підприємств зокрема, структуру агроландшафтів. Проведені дослідження дозволяють зробити висновок, що за кожним критерієм в Україні відбуваються та поглиблюються негативні структурні зміни. Комплексна дія зазначених факторів призводить до погіршення технологічного розвитку сільського господарства України, що у сукупності з падінням виробництва зерна й ростом цін на продовольство поглиблює проблему продовольчої безпеки.

У зв'язку з цим сільськогосподарські товаровиробники мають спрямовувати свої зусилля на гармонійний розвиток кількох галузей сільськогосподарського виробництва, на стабілізацію співвідношення сільськогосподарських угідь, на покращення екологічного стану земель та навколишнього середовища. Для відродження галузі тваринництва та гармонізації відносин суб'єктів економічного простору необхідно вжити заходів до підвищення стимулювання нарощування виробництва тваринницької продукції на інтенсивній основі, стимулювання споживчої активності шляхом зниження ціни на продукцію вітчизняних сільськогосподарських підприємств, що в свою чергу призведе до наближення споживання продукції тваринництва до рекомендованих норм, оздоровить соціальну сферу на селі, збільшить кількість робочих місць. Запропоновані заходи дозволять підвищити ефективність землекористування та адаптивність сільськогосподарських товаровиробників до вимог ЄС, шляхом запровадження екологічного землекористування, створення транскордонних систем захисту ґрунтів та освоєння нових агротехнологій.

Перелік використаних джерел:

1. Колков А. И. Гармонизация структуры как фактор экономического регулирования [Электронный ресурс] / А. И. Колков. – Режим доступа: http://kolkovsite.narod.ru/old/Notes/garm_struct.htm/. – Название с домашней страницы Интернета.
2. Прангишвили И. В. Энтропийные и другие системные закономерности: Вопросы управления сложными системами: науч. издание [Текст] / И. В. Прангишвили / Ин-т проблем управления им. В. А. Трапезникова. – М.: Наука, 2003. – 428 с.
3. Україна у цифрах 2015: стат. зб. [Текст] / за ред. І. М. Жук. – К. : Держ. служба статистики України, 2015. – 240 с.
4. GDP - composition, by sector of origin [Electronic research] / Central intelligence agency. – Mode of access: <http://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2014.html>. – title of the screen.
5. Сільське господарство України у 2015 р.: статистичний збірник [Текст] / за ред. О. М. Прокопенко. – К. : Держ. служба статистики України, 2016. – 364 с.
6. Agriculture, forestry and fishery statistics, 2016 edition: statistical books [Text] / Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2016. – 230 p.

УДК: 330.341.1

Кузьмак Олег

д.е.н., доц., директор

Рівненська філія, ПВНЗ “Європейський університет”,

м. Рівне, Україна

Oleh Kuzmak

Doctor of Economics, Associate Professor, Director of the Rivne branch, European University,

Rivne, Ukraine

Кузьмак Олена

д.е.н., доц., завідувач кафедри економіки та менеджменту

Рівненська філія, ПВНЗ “Європейський університет”,

м. Рівне, Україна

Olena Kuzmak

Doctor of Finance, Associate Professor

Head of the Department of Economics and Management, Rivne branch, European University,

Rivne, Ukraine

ІННОВАЦІЇ ЯК УМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ INNOVATION AS A CONDITION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

В останні роки глобалізаційні фактори усе частіше розглядаються не як загрози, а як можливості, стимули економічному зростанню. Особливо важливими та актуальними у контексті розширення ролі і впливу міждержавних об'єднань стають питання механізмів та наслідків інтеграційних процесів. З урахуванням постійної активізації глобалізації економіки в контексті економічної кризи, що мала місце не тільки в Україні, а й в інших країнах Європейського Союзу, постає нагальна потреба у науково-методичному інструментарії вирішення проблем щодо проведення упереджених заходів, соціально-економічних реформ і перебудови національної економіки на засадах концепції сталого розвитку.

Сформована наприкінці ХХ століття концепція сталого розвитку передбачає збалансованість розвитку суспільства в соціальному, екологічному та економічному аспектах. Сталий розвиток – це розвиток, що задовольняє всі напрями розвитку суспільства, не загрожуючи можливостям майбутніх поколінь [1]. В цілому, метою сталого розвитку